

Nr 146

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 28 februari 1958 (nr 52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente; given Stockholms slott den 13 oktober 1967.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i lagen den 28 februari 1958 (nr 52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Herman Kling

Propositionens innehåll

Enligt de allmänna reglerna om preskription av rätt att ta arv eller testamente preskriberas bortovarande eller okänd arvinges och testamentstagares rätt fem år efter det att kungörelse om arvet eller testamentet har utfärdats. Enligt lagen den 28 februari 1958 om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente föreligger möjlighet att få preskriptionstiden förlängd med högst fem år i sänder, dock sammanlagt med högst tio år. I propositionen föreslås att sådan förlängning skall kunna ske med ytterligare högst fem år.

Förslag

till

Lag**angående ändring i lagen den 28 februari 1958 (nr 52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente**

Härigenom förordnas, att lagen den 28 februari 1958 om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

Tid, inom vilken arvinge eller testamentstagare efter kungörelse enligt 16 kap. 1, 2 eller 3 § ärvdabalken har att göra sin rätt gällande, må, om skäl äro därtill, av rätten förlängas. Sådan förlängning må ske med högst fem år i sänder men må sammanlagt ej avse mera än *tio* år.

(Föreslagen lydelse)

Tid, inom vilken arvinge eller testamentstagare efter kungörelse enligt 16 kap. 1, 2 eller 3 § ärvdabalken har att göra sin rätt gällande, må, om skäl äro därtill, av rätten förlängas. Sådan förlängning må ske med högst fem år i sänder men må sammanlagt ej avse mera än *femton* år.

Ansökan om — — — — — över ansökningen.

Sedan beslut — — — — — allmänna tidningarna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1968.

¹ Senaste lydelse se 1962:137.

*Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Kungl.
Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på
Stockholms slott den 6 oktober 1967.*

Närvarande:

Statsråden ANDERSSON, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME,
SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF,
WICKMAN, MOBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i lagen den 28 februari 1958 om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente* och anför.

Enligt de allmänna reglerna om preskription av rätt att ta arv eller testamente preskriberas bortovarande eller okänd arvinges och testamentstagares rätt fem år efter det att kungörelse om arvet eller testamentet har utfärdats. Genom lagen den 28 februari 1958 (nr 52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente (ändrad 1962:137) har införts möjlighet att få preskriptionstiden förlängd med högst fem år i sänder, dock sammanlagt med högst tio år. Fråga har nu uppkommit om ytterligare förlängning av preskriptionstiden i fall som åsyftas i 1958 års lag.

Gällande bestämmelser m. m. De allmänna bestämmelserna om preskription av rätt att ta arv eller testamente återfinns i 16 kap. ärvdabalken. Bestämmelserna — som i stort sett oförändrade har överförts till ärvdabalken från de vid tiden för tillkomsten av 1958 års lag alltjämt gällande lagarna den 8 juni 1928 (nr 279) om arv och den 25 april 1930 (nr 104) om testamente — innebär i huvudsak följande.

Vistas då bouppteckning förrättas en till namnet känd arvinge efter den döde på okänd ort, skall det anmälas hos rätten av den som har boet i sin vård. När sådan anmälan sker eller rätten på annat sätt får vetskap om förhållandet, skall rätten låta införa kungörelse i Post- och Inrikes tidningar att arv efter den döde har tillfallit den bortovarande. I kungörelsen skall arvingen anmanas att göra sin rätt till arvet gällande inom fem år från den dag kungörelsen var införd i tidningarna (1 §). Samma förfarande skall tillämpas, om det vid bouppteckning inte kan utrönas huruvida det

finns någon arvinge, som före allmänna arvsfonden eller före eller jämte annan känd arvinge är berättigad till arv, eller om det vid bouppteckning finns kännedom om arvinge men kunskap saknas såväl om arvingens namn som om hans vistelseort (2 §). Beträffande testamentstagare, som är okänd eller vistas på okänd ort, gäller motsvarande bestämmelser som för arvinge (3 §).

Arvinge eller testamentstagare, som ej enligt de nu nämnda bestämmelserna skall göra sin rätt gällande inom särskilt förelagd tid, skall göra detta inom tio år från dödsfallet eller, om hans rätt inträder först vid en senare tidpunkt, från denna (4 §).

Har arvinge eller testamentstagare inte inom föreskriven tid tillträtt kvarlåtenskapen eller sin lott däri eller anmält anspråk därpå i viss ordning, har han förlorat sin rätt (7 §). Beträffande arv gäller därvid, att det skall tillfalla dem som skulle ha varit berättigade därtill, om arvingen hade avlidit före arvlåtaren (8 §). Någon motsvarande regel finns ej i fråga om egendom, som har givits genom testamente. Vem sådan egendom skall tillfalla, sedan testamentstagarens rätt har gått förlorad, beror i första hand på testamentet.

Medan preskriptionstid löper behandlas bortovarande arvinge eller testamentstagare som om han var i livet. För honom avsätts normalt en lott, som förvaltas av särskilt förordnad god man (18 kap. 4 § föräldrabalken). Mot preskription får bortovarande inte åberopa, att han har varit hindrad att bevaka sin rätt. God man, som har förordnats för den bortovarande, kan ej vidta åtgärd för att avbryta preskription.

Genom 1958 års lag har möjlighet beretts domstol att, om skäl är därtill, förlänga sådan preskriptionstid som enligt de allmänna reglerna gäller efter kungörelse om arv eller testamente. Lagen föranleddes av de extraordinära förhållanden som hade skapats genom det senaste världskriget och efterverkningarna därav. Den kom till närmast med tanke på att fall kunde förekomma då det skulle verka synnerligen obilligt att en bortovarande arvinge, som utan egen förskyllan varit oförmögen att bevaka sin rätt, gick denna förlustig efter en så kort preskriptionstid som fem år. Förlängning kunde enligt lagens ursprungliga lydelse ske med högst fem år. Genom lagändring år 1962 utsträcktes tiden för förlängning till högst tio år, dock högst fem år åt gången (prop. 1962: 130, L^U 35, rskr 184). Ansökan om förlängning skall göras, innan preskription har inträtt. Behörig att göra ansökan är den som har att bevaka arvingens eller testamentstagarens rätt i boet. Övriga dödsbodelägare skall av rätten beredas tillfälle att yttra sig över ansökningen. Sedan beslut om förlängning har vunnit laga kraft, skall kungörelse om beslutet genom rättens försorg tas in i Post- och Inrikes tidningar.

Vad angår lagstiftningen på hithörande område i övriga nordiska länder kan nämnas följande. I *Finland* gäller enligt 1965 års ärvdabalk som all-

män regel för rätt till arv eller testamente en preskriptionstid av tio år. Någon möjlighet att få denna tid förlängd beträffande arvinge eller testamentstagare som vistas på okänd ort torde ej finnas. I Danmark och Norge är främst av intresse vissa regler i lagstiftningen om försvunna personer. Enligt *dansk* rätt gäller ingen särskild preskriptionstid för bortovarande arvinge, om vilken det är känt att han är i livet. Den bortovarandes lott avsåtts då i vanlig ordning och behandlas enligt reglerna om bortovarandes egendom. Är det ovisst om arvingen är i livet, preskriberas den bortovarandes rätt tio år efter arvlåtarens död. Liknande regler finns i *norsk* rätt. Om övervägande sannolikhet ej föreligger för att arvinge har överlevt arvlåtaren, gäller sålunda en tioårig preskriptionstid. I motsatt fall behandlas den bortovarandes lott i allmänhet enligt reglerna om förvaltning av bortovarandes egendom.

Departementschefen. Ärvdabalkens bestämmelser om bortovarande eller okända arvingars och testamentstagares rätt att ta arv eller testamente innebär, att sådana arvingar eller testamentstagare i regel måste bevaka sin rätt inom fem år från det att kungörelse har utfärdats om arvfallet eller om testamentet. Annars förlorar arvingen eller testamentstagaren sin rätt. Denna verkan inträder, även om praktiskt hinder har förelegat för vederbörande att låta sig avhöra. Laga förfall kan sålunda inte återopas. Genom 1958 års lag har möjlighet införts att efter ansökan hos domstol få den angivna preskriptionstiden förlängd. Förlängning kunde ursprungligen ske med högst fem år, men efter lagändring år 1962 har tiden utsträckts till högst tio år, dock högst fem år i sänder.

Även om det från preskriptionsrättslig synpunkt kan anföras skäl för att frågan om arvinges eller testamentstagares rätt ej bör kunna hållas öppen under mera avsevärd tid, vill jag förorda, att tiden för preskription enligt 1958 års lag utsträcks ytterligare en gång. Förlängningen bör liksom år 1962 avse en tid av fem år. Därmed kommer preskriptionstiden att kunna utsträckas med sammanlagt högst femton år, dock med högst fem år åt gången.

Lagändringen bör träda i kraft den 1 januari 1968.

I enlighet med vad jag nu har anført har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag angående ändring i lagen den 28 februari 1958 (nr 52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente*. Förslaget torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.¹

Jag hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslaget inhämtas för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet genom utdrag av protokollet.

¹ Bilagan, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har utelutits här.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 9 oktober 1967.

N ä r v a r a n d e:

f. d. justitierådet LIND,
justitierådet ALEXANDERSON,
regeringsrådet RINGDÉN,
justitierådet WESTERLIND.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 6 oktober 1967, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändring i lagen den 28 februari 1958 (nr 52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente.*

Förslaget, som finns bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av departementsrådet Tomas Löfstedt.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Ingrid Hellström

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 13 oktober 1967.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, KLING, JOHANSSON, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets utlåtande över förslag till lag angående ändring i lagen den 28 februari 1958 (nr 52) om förlängning av tid för preskription av rätt till arv eller testamente.

Föredraganden upplyser, att lagrådet lämnat lagförslaget utan erinran, och hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga förslaget.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten